

Motion till riksdagen 2019/20:3547

av Johan Forssell m.fl. (M)

med anledning av prop. 2019/20:118 Ungdomsövervakning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att besluta om helghemarrest vid andra tider än de föreslagna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga socialtjänstens roll inom ramen för påföljden ungdomsövervakning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja alla sekretesshinder för att information om unga ska kunna delas mellan polis och socialtjänst och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler brottsaktiva unga ska omhändertas med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) som alternativ till ungdomsövervakning och andra befintliga ingripanden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Brottsligheten bland unga har ökat kraftigt de senaste åren. Sedan 2014 har exempelvis antalet ungdomsrån ökat med 125 procent till totalt 2 500 rån år 2019. Vi ser också hur brottsligheten kryper allt lägre ner i åldrarna. Barn rånar andra barn, och 10–12-åringar rekryteras av kriminella gäng. De senaste fyra åren har antalet personer under 15 år som registrerats som misstänkt för våldsbrott ökat med 40 procent. Risken är överhängande att om vi inte går till botten med ungdomsbrottsligheten här och nu kommer problemen att fortsätta att skjutas framåt.

På senare tid har vi dessutom nåtts av helt förfärliga berättelser om brutala rån mot unga, som karaktäriseras av råhet och vilja att förödmjuka brottsoffren. Ett av de mest uppmärksammade fallen har handlat om hur en 18-åring rånades och misshandlades för

att sedan förnedras genom att en av gärningsmännen urinerade på honom. Rånen pekar på en utveckling där ungdomsbrottsligheten blivit allt grövre och gärningsmännen allt yngre.

Arbetet mot ungdomsbrottsligheten måste ske brett och systematiskt. Socialtjänsten, polisen och andra myndigheter måste samverka för att brottsförebyggande åtgärder sätts in tidigt när unga begår brott. Men det arbetet når inte alltid ända fram. Den grova kriminalitet bland unga som vi ser i dag kräver tydligare och snabbare reaktioner från samhällets sida. Den grupp av unga personer som gång på gång begår allvarliga brott måste bort från våra gator i betydligt fler fall än vad som sker i dag.

Moderaterna välkomnar därför att regeringen i och med propositionen nu föreslagit att ungdomsbevakning införs som ny påföljd. Det är ett förslag som Moderaterna drivit sedan 2013. Vi anser dock att regeringens förslag har vissa tydliga brister och samtidigt befinner vi oss i dag i ett läge där det är uppenbart att väldigt mycket mer måste till än bara denna nya påföljd. Vi redogör för detta nedan.

Inskränkningar i rörelsefriheten och misskötsamhet

Ungdomsövervakning som påföljd har förutsättningar att vara ett bra komplement till befintliga påföljder för unga lagöverträdare. Från Moderaternas sida ställer vi oss dock kritiska till den begränsning regeringen föreslår gällande under vilka tider det finns möjlighet att inskränka rörelsefriheten för den dömda. I propositionen skriver regeringen att ”inskränkningarna ska i huvudsak vara lika ingripande som ett förbud att lämna bostaden under helgkvällar och helgnätter och får inte vara mer ingripande än ett sådant förbud”. Avvägningen av hur inskränkande rörelsefriheten ska vara får anses väl avvägd i nuläget. Moderaterna anser dock att en större flexibilitet behövs gällande vilka kvällar och nätter hemarresten ska få omfatta.

Det är olyckligt att förslaget är utformat på ett sådant sätt att möjligheterna att inskränka rörelsefriheten begränsas till att den dömda förbjuds att vistas utanför bostaden under kvällar och nätter mot lördag, söndag och måndag, från kl. 18.00 på kvällen till kl. 07.00 på morgonen. Från Moderaternas sida anser vi att föreslagna begränsningar är en bra utgångspunkt, men att möjligheten att begränsa rörelsefriheten vid andra tider än de föreslagna bör övervägas, om så anses lämpligt i det enskilda fallet. Det kan exempelvis finnas behov av att meddela mer flexibla förbud som hemarrest på exempelvis helgdagar och högtider såsom valborgsmässoafton och kvällar och nätter kring midsommar eller andra tidpunkter då risken för bruk av droger och alkohol samt återfall i brott torde vara som störst.

Flera remissinstanser lyfter fram att det är viktigt att kunna besluta om hemarrest vid andra tider än de föreslagna. Både Polismyndigheten och Malmö tingsrätt framför att hemarrest förlagd till helger förmodligen inte täcker de behov av övervakning och kontroll som finns. Möjligheten att ålägga ungdomar hemarrest även vid andra tider än de föreslagna bör därför övervägas i syfte att bryta den unga personens beteendemönster och uppnå önskad effekt av påföljden.

För att möjliggöra att påföljden ungdomsövervakning utgör en effektiv påföljd bör hemarrest på helgkvällar och helgnätter fungera som utgångspunkt. I de fall det anses nödvändigt bör dock mer flexibla begränsningar som anpassas till det enskilda fallet övervägas.

Förtydliga socialtjänstens roll

En viktig förutsättning för att ungdomsövervakning ska vara en effektiv påföljd är att verkställighetsplaner tas fram utifrån individuella förutsättningar. Här kommer socialtjänsten att spela en viktig roll. Socialtjänsten har viktig kunskap om den unge och hans eller hennes personliga förhållanden som kommer ha betydelse för innehållet i verkställighetsplanen. Det kan exempelvis vara så att socialtjänsten avråder från att den dömde ska vara kvar i sin boendemiljö. Vidare ligger många av de insatser som verkställighetsplanen kan innefatta under socialtjänstens ansvars- och kompetensområden.

Remissinstanser lyfter fram behovet av att förtydliga socialtjänstens roll inom ramen för påföljden. Åklagarmyndigheten framför bl.a. att socialtjänsten en har viktig roll för påföljdens genomförande. Moderaterna anser att det är viktigt att socialtjänstens roll inom ramen för påföljden ungdomsövervakning är tydlig, men att socialtjänstens roll också behöver breddas. Socialtjänstens brottsförebyggande verksamhet bör prioriteras. För att kommunerna ska göra det till en integrerad och naturlig del av verksamheten föreslår Moderaterna att socialtjänstens brottsförebyggande uppdrag ska förtydligas i socialtjänstlagen.

Sekretessbestämmelser

Sekretessbrytande bestämmelser föreslås för personer som döms till ungdomsövervakning. Sekretess för utbildningsverksamhet, socialtjänstsekretess eller förundersökningssekretess till skydd för enskild ska inte hindra att en uppgift lämnas till Kriminalvården om uppgiften behövs för att upprätta en verkställighetsplan som gäller en enskild som dömts till ungdomsövervakning och uppgiftslämnandet syftar till att fastställa vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga att den dömde återfaller i brott. Det är positivt. Moderaterna anser dock att sekretesslagstiftningen behöver ändras ytterligare så att de sekretessbrytande bestämmelser även omfattar Polismyndigheten, samt inte bara omfattar de unga lagöverträdare som dömts till ungdomsövervakning utan också ungdomar som bedöms vara på väg in i kriminalitet.

Genom en ändring i lagstiftningen 2013 skapades bättre förutsättningar för socialtjänsten att lämna uppgifter till polisen som rör en person under 21 år. Polisen vittnar dock alltjämt om hur sekretessreglerna begränsar dem i arbetet för att förhindra brott. För att kunna förhindra ungdomsbrottslighet är det nödvändigt att det finns ett fungerande samarbete mellan socialtjänsten och Polismyndigheten. För detta krävs att socialtjänst och polis kan dela nödvändig information med varandra. Moderaterna föreslår därför att sekretesslagstiftningen bör ändras. Huvudregeln bör vara att all relevant information ska kunna delas med polisen när syftet är att förebygga eller utreda ungdomsbrottslighet.

Fler brottsaktiva unga måste omhändertas med stöd av LVU

Utöver möjligheten att utdöma påföljden ungdomsövervakning anser Moderaterna att fler åtgärder behöver komma på plats för att motverka ungdomsbrottsligheten. Denna bild delas av Polismyndigheten som framhåller vikten av att arbetet med att utveckla påföljdssystemet för unga fortsätter och efterfrågar vidare utredning beträffande påföljder som gör att samhället bättre kan svara med tydliga reaktioner mot grov kriminalitet, särskilt i utsatta områden.

Unga personer som grips för mycket grova brott kan vara tillbaka på gatan redan samma dag – trots att risken för återfall i brottslighet är uppenbar. Det skapar otrygghet och skadar människors tillit till rättssamhället. Därför vill Moderaterna att unga lagöverträdare ska omhändertas enligt lagen om vård av unga (LVU) i fler fall än i dag.

Den nya påföljden ungdomsövervakning som föreslås i propositionen tar sikte på fall där varken ungdomsvård eller ungdomstjänst är tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens karaktär och den unges tidigare brottslighet. Det är dock viktigt att införa tidiga och tydliga insatser som kan bromsa upp den unges kriminella beteende. Insatser på ett tidigt stadium har därför stor betydelse.

Unga som misstänks för allvarliga brott måste i större utsträckning bli föremål för omedelbara omhändertaganden enligt LVU. Det handlar exempelvis om unga personer som rånar. Ett omhändertagande enligt LVU är inte lika ingripande som häktning, och därför bör det alltid väljas i fall där den unge inte behöver ha särskilda restriktioner för att exempelvis avhållas från att störa en pågående brottsutredning.

Ett omhändertagande enligt LVU bör också kunna anpassas på ett mer ändamålsenligt sätt än vad som är möjligt i dag. Till exempel bör det skapas nya möjligheter att med stöd av LVU förordna om utgångsförbud under kvällar och helger eller att röra sig på vissa platser och att det ska kunna kombineras med övervakning med fotboja.

För att åstadkomma fler omhändertaganden enligt LVU behöver lagen ses över. Vidare bör staten ta en större del av ansvaret för lagens tillämpning, som i dag vilar på kommunerna.

Johan Forssell (M)

Magdalena Schröder (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)